

ULUSAL KURTULUŞ SAVAŞI'NIN KAPSAMI

Aydınlık Dergisi, 2 Haziran 1997

Yıldırım Koç

Şeriatçıların demokrasiye ve demokratik güçlere saldırılarının yoğunlaştığı koşullarda, Ulusal Kurtuluş Savaşı'nın değerlendirilmesi yeniden önem kazanmaktadır. Ulusal Kurtuluş Savaşı, yalnızca ülkemizi işgal eden emperyalistlere ve onların oyuncağı Yunanlılara karşı sürdürülen bir savaş mıdır; yoksa çok daha geniş kapsamlı bir mücadele midir? Cumhuriyet'in kurulması önemsiz midir; yoksa Cumhuriyet döneminin kazanımları ve Mustafa Kemal ve arkadaşlarının gerçekleştirdikleri reformlar, mutlaka korunması ve geliştirilmesi gereken önemli mevziler midir? Mustafa Kemal, askeri komutanlığıyla mı, siyasal önderliğiyle mi daha önemli işler yapmıştır?

Ulusal Kurtuluş Savaşı, yalnızca ülkemizi işgal edenlere karşı verilmiş bir savaş değildi. Diğer bir cephede, Osmanlı İmparatorluğu'na karşı savaşılıyordu. Bu anlamda, Ulusal Kurtuluş Savaşı, Osmanlı İmparatorluğu'na karşı gerçekleştirilen son başarılı ulusal başkaldırıydı. Bu olgunun yeterince kavranıldığını sanmıyorum. Geçen hafta bir uluslararası toplantıda bir Arnavut sendikacıyla konuşuyorduk. "Osmanlı'nın, yani Türklerin" ülkelerini 500 yıl işgal ettiklerini, kendilerinin İskender Bey önderliğinde verdikleri mücadeleyle Avrupa'yı "Türkler"den koruduklarını söyledi. Ben de, bugünkü Arnavutluk'u işgal edenlerin Osmanlı emekçileri olmadığını, zaten Türkiye Cumhuriyeti'nin de aynı zamanda Osmanlı İmparatorluğu'na karşı sürdürülen bir mücadeleyle kurulduğunu anlattım.

Ulusal Kurtuluş Savaşı 1922 yılında bitmedi. Ulusal Kurtuluş Savaşı, Türkiye Cumhuriyeti'nin Osmanlı İmparatorluğu'ndan çok farklı bir siyasal-toplumsal yapıda inşasıyla devam etti. Osmanlı döneminden kalan bazı yasalar 1930'lu yıllarda da yürürlükteydi. Ancak rejim farklıydı. Rejimi farklı kılan reformlar, Osmanlı İmparatorluğu dönemindeki "ıslahat hareketlerinin" uzantısı ve devamı da değildi. Çok daha köklü bir dönüşüm gerçekleştirilmeye çalışıldı. Dönemin koşullarında başarılanlar da olağanüstü olarak nitelendirilebilecek düzeydedir. Sivil giyimli Mustafa Kemal Atatürk'ün başardıkları, kalpaklı ve askeri üniformalı Mustafa Kemal Paşa'nın başardıklarından çok daha önemlidir.

Bu süreci en iyi anlatan kişilerden biri, İsmet İnönü'dür. İsmet Paşa, 1934 yılında yaptığı bir konuşmada bu süreci şöyle anlatmaktadır ¹ :

"Türk inkılabının hamleleri, Osmanlı ıslahat ve hatta ihtilal hareketlerinin devamı ve tekamülü değildir. Osmanlı nizamı, Türk milletini ecnebi istilasına ve esaretine kadar sürükledi. Kendi sevk ve idaresinin neticesi olarak, ecnebler Türk milletinin bütün varlığına el koydukları vakit boyun eğdi. Osmanlı nizamı, kendisinin Türk milletini kurtarmağa iktidarı olmadığına inanmıştı... Artık Osmanlı nizamı Türk milleti aleyhine ecneblerin elinde vasıta olmak rolüne hazırlanmıştı... Hazin ve acı bir hakikattir ki, Osmanlı nizamı, ecneblerin emrettikleri bu son rolü benimsemiş, yeryüzünden kaybolmadan, son enerjisini toplıyarak ecneblerle birlikte, Türk milleti aleyhinde savaşmıştır... **Türk inkılabı, Türk kurtuluş davası olarak ecnebi istilasına karşı, bir dereceye kadar sade ve askeri-siyasi mahiyette başlar. Ve fakat daha ilk anında Osmanlı nizamına karşı bünyevi, milli ve siyasi inkılaplara girer.**"

İşçi sınıfı, Ulusal Kurtuluş Savaşı'nı bu geniş kapsamıyla değerlendirdiği için, 1925 yılındaki şeriatçı ve Kürt milliyetçisi Şeyh Sait isyanına karşı Kemalistlerin yanında yer almıştı. Bugün, çok doğal saydığımız bazı temel haklarımız ve laik demokratik cumhuriyet tehlikeye girdikçe, Ulusal Kurtuluş Savaşı'nı yeniden okumakta yarar var.

¹ İnönü, İ., "İnkılap Kürsüsünde İsmet Paşa'nın Dersi," **Ülkü Halkevleri Mecmuası**, Cilt 3, No. 14, Nisan 1934, **Ülkü-Seçmeler (1933-1941)**, AİTİA Yay.No.190, Ankara, 1982, s.185.